U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **Mgr. et Mgr. V. S.**, advokáta se sídlem X., zemřelého dne X, nyní za účasti správkyně pozůstalosti **Mgr. I. S.**, proti žalované: **Česká advokátní komora,** se sídlem Národní třída 118/16, Praha 1, zastoupena JUDr. Ladislavem Krymem, advokátem, se sídlem Národní tř. 43, Praha 1, **za účasti** osoby zúčastněné na řízení: Sládek & Partners, v.o.s., se sídlem Karlovo náměstí 2097/10, Praha 2, týkající se žaloby proti rozhodnutí představenstva žalované ze dne 10. 11. 2014, sp. zn. P 13/14, o kasační stížnosti žalobce a o kasační stížnosti osoby zúčastněné na řízení proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 9. 2016, č. j. 5 A 36/2015 – 80,

takto:

I. Kasační stížnost žalobce **se odmítá.**

II. Kasační stížnost osoby zúčastněné na řízení **se odmítá.**

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. K rukám správkyně pozůstalosti žalobce, Mgr. I. S., bytem P. 5, S., N. B. 512/5 **se vrací** zaplacený soudní poplatek za kasační stížnost ve výši 5.000 Kč ve lhůtě 30 dnů od nabytí právní moci tohoto usnesení.

V. Osobě zúčastněné na řízení **se vrací** zaplacený soudní poplatek za kasační stížnost ve výši 5.000 Kč ve lhůtě 30 dnů od nabytí právní moci tohoto usnesení.

Odůvodnění:

I.
Vymezení věci

[1] Představenstvo žalované rozhodnutím ze dne 10. 11. 2014, sp. zn. P 13/14 (dále jen „napadené rozhodnutí“), pozastavilo žalobci výkon advokacie podle § 9 odst. 2 písm. a) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“), jelikož žalobce byl trestně stíhán pro podezření ze spáchání zvlášť závažného zločinu podvodu a zločinu

zpronevěry. Proti tomuto rozhodnutí se žalobce bránil žalobou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), který ji jako nedůvodnou zamítl rozsudkem ze dne 9. 9. 2016, č. j. 5 A 36/2015 – 80 (dále jen „napadený rozsudek“).

[2] Žalobce a osoba zúčastněná na řízení podali proti napadenému rozsudku kasační stížnost. V průběhu řízení o kasační stížnosti žalobce zemřel.

II.
Kasační stížnost žalobce

[3] Smrtí žalobce v průběhu řízení vznikla na straně žalobce překážka řízení, přičemž je třeba posoudit, zda se jedná o překážku odstranitelnou nebo neodstranitelnou. Absenci procesní způsobilosti žalobce by bylo možné zhojit vydáním rozhodnutí o procesním nástupnictví, pokud by pro takový postup byly splněny zákonné podmínky. Pro procesní nástupnictví se ve správním soudnictví v souladu s ust. § 64 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), použijí přiměřeně ustanovení třetí části zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“).

[4] Podle § 107 odst. 1 o. s. ř. platí, že jestliže účastník ztratí po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle povahy věci, zda v řízení může pokračovat. Podle druhého odstavce téhož ustanovení, ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení fyzická osoba a *umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení*, jsou procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, ti, kteří vstoupili do práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde.

[5] Pro závěr o možnosti pokračovat v řízení s procesním nástupcem je tedy rozhodující posouzení povahy věci. Pokračování v řízení není možné mj. v situaci, kdy předmětem řízení jsou práva a povinnosti, jež jsou podle hmotného práva vázána na osobu stěžovatele a jejichž povaha vylučuje přechod na právní nástupce.

[6] Předmětem řízení v projednávaném případě je kasační stížnost proti rozsudku, kterým byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí, kterým byl žalobci pozastaven výkon advokacie. Pozastavení výkonu advokacie se přitom vztahuje jen a pouze k osobě advokáta, jemuž byl výkon advokacie pozastaven. Právní nástupnictví v takovém případě z povahy věci není možné. Jedná se ochranné opatření ve vztahu k veřejnosti, jehož důsledkem je skutečnost, že dotčenému advokátovi je dočasně znemožněno vykonávat advokacii, zejména poskytovat právní služby s výkonem advokacie spojené. Výkon takového opatření uložený advokátovi jako fyzické osobě tedy nemůže v důsledku jeho smrti přejít na jinou fyzickou osobu – dědice. Závěr, že povaha věci neumožňuje pokračovat v řízení s právním nástupcem, vyslovil Nejvyšší správní soud též ve vztahu ke kárnému rozhodnutí orgánu zájmové samosprávy (rozsudek ze dne 30. 4. 2008, č. j. 3 Ads 42/2008 – 75).

[7] V řízení o kasační stížnosti žalobce za těchto okolností není splněna jedna z podmínek řízení, kterou je procesní způsobilost žalobce. Jak bylo vysvětleno výše, jedná se o neodstranitelný nedostatek podmínek řízení. Žalobce totiž ztratil způsobilost být účastníkem řízení, přičemž nepřichází v úvahu procesní nástupnictví. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost žalobce odmítl podle ust. § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[8] Smrtí žalobce zároveň došlo k zániku plné moci udělené advokátovi, JUDr. Karlu Hájkovi (§ 28 odst. 5 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.).

III.
Kasační stížnost osoby zúčastněné na řízení

[9] Osoba zúčastněná na řízení (dále též „stěžovatelka“) v kasační stížnosti odvozuje své postavení v řízení ze skutečnosti, že žalobce vykonával advokacii výhradně skrze stěžovatelku a firma stěžovatelky se odvíjela od příjmení žalobce. Žalobce v důsledku napadeného rozhodnutí není oprávněn vykonávat advokacii a ze stěžovatelky se tak stala namísto advokátní kanceláře zjednodušeně realitní kancelář. Zásadní vliv napadeného rozhodnutí na vývoj stěžovatelky je tedy dle jejího názoru zcela zjevný.

[10] Podle § 34 odst. 1 a 2 s. ř. s. platí, že osobami zúčastněnými na řízení jsou *osoby, které byly přímo dotčeny ve svých právech a povinnostech vydáním napadeného rozhodnutí nebo tím, že rozhodnutí nebylo vydáno, a ty, které mohou být přímo dotčeny jeho zrušením nebo vydáním podle návrhu výroku rozhodnutí soudu, nejsou-li účastníky a výslovně oznámily, že budou v řízení práva osob zúčastněných na řízení uplatňovat. Navrhovatel je povinen v návrhu označit osoby, které přicházejí v úvahu jako osoby zúčastněné na řízení, jsou-li mu známy. Předseda senátu takové osoby vyrozumí o probíhajícím řízení a vyzve je, aby ve lhůtě, kterou jim k tomu současně stanoví, oznámily, zda v řízení budou uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení; takové oznámení lze učinit pouze v této lhůtě. Současně s vyrozuměním je poučí o jejich právech. Obdobně předseda senátu postupuje, zjistí-li se v průběhu řízení, že je tu další taková osoba*.

[11] Osoba zúčastněná na řízení tedy musí splňovat kumulativně podmínku formální a podmínku materiální. Formální podmínkou je uplatnění postavení osoby zúčastněné na řízení ve lhůtě soudem stanovené dle § 34 odst. 2 s. ř. s. (uvedené platí pro případy, kdy dochází k zaslání výzvy soudem). Materiální podmínkou je přímé dotčení této osoby na jejích veřejných subjektivních právech či povinnostech.

[12] Pokud by byla shledána Nejvyšším správním soudem vada řízení před městským soudem spočívající v tom, že městský soud nesprávně jednal se stěžovatelkou jako s osobou zúčastněnou na řízení, jednalo by se o vadu, ke které by musel Nejvyšší správní soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.); taková vada by se rovněž promítla do posuzování oprávněnosti stěžovatelky podat kasační stížnost. Nejvyšší správní soud přitom zkoumá splnění jak formální tak i materiální podmínky pro přiznání postavení osoby zúčastněné na řízení. V případě excesivního pochybení krajského soudu jednajícího s někým, kdo zjevně z pohledu splnění materiální podmínky postavení osoby zúčastněné na řízení nemohl mít, je namístě, aby Nejvyšší správní soud toto pochybení krajského soudu napravil (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2015, č. j. 10 As 20/2014 – 123).

[13] Co se týče formální podmínky účastenství v řízení, ze soudního spisu městského soudu vyplývá, že žalobce již v žalobě označil stěžovatelku jako osobu zúčastněnou na

řízení. Městský soud stěžovatelce nezaslal výzvu dle § 34 odst. 2 s. ř. s. Při jednání konaném dne 9. 9. 2016 však poskytl stěžovatelce prostor k vyjádření a jednal s ní jako s osobou zúčastněnou na řízení (resp. jednal s žalobcem, který výslovně vystupoval v postavení společníka a statutárního orgánu stěžovatelky). Stěžovatelce jako osobě zúčastněné na řízení následně doručoval i napadený rozsudek. Za těchto okolností nelze pro absenci výzvy soudu ani uvažovat o tom, že by práva osoby zúčastněné na řízení mohla být uplatněna opožděně.

[14] Nejvyšší správní soud však shledal, že v případě stěžovatelky není naplněna materiální podmínka pro přiznání postavení osoby zúčastněné na řízení. Institut osoby zúčastněné na řízení je v soudním řízení správním vymezen poměrně úzce. Je třeba, aby dotčení v právech bylo přímé, nepostačí tedy zasažení nepřímé či dokonce eventuální. Vedle toho je třeba též poukázat na znění § 2 s. ř. s., dle něhož ve správním soudnictví poskytují soudy ochranu veřejným subjektivním právům. Hovoří-li tedy nějaké ustanovení s. ř. s. o právu (ve smyslu oprávnění), míní tím veřejné subjektivní právo (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2009, č. j. 2 As 44/2009 – 44). Osoba zúčastněná na řízení nemůže vystupovat v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu v těch věcech, kde se správní rozhodnutí týká výhradně práv a povinností subjektů správního řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2005, č. j. 7 As 43/2005 – 53).

[15] Nejvyšší správní soud setrvale zastává názor, že společník obchodní společnosti není osobou zúčastněnou na řízení o žalobě proti správnímu rozhodnutí, kterým bylo rozhodováno o právech a povinnostech této obchodní společnosti. (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2009, č. j. 5 As 4/2009 – 86, ze dne 26. 6. 2013, č. j. 6 As 24/2013 – 42, ze dne 2. 10. 2013, č. j. 6 As 94/2013 – 26, nebo ze dne 21. 8. 2014, č. j. 7 As 96/2014 – 75). Obchodní společnost představuje právní entitu odlišnou od jejích členů a tyto dvě kategorie nelze zaměňovat. Pokud vznikají práva či povinnosti právnické osobě rozhodnutím správního orgánu nebo je tato právnická osoba rozhodnutím správního orgánu na svých právech či povinnostech přímo dotčena, neznamená to, že tím zároveň vznikají přímo práva a povinnosti jejím členům. Společník obchodní společnosti musí počítat s tím, že práva a povinnosti z právních úkonů této právnické osoby, jakož i z jiných právních skutečností (např. z rozhodnutí správních orgánů) týkajících se dané právnické osoby a s nimi související procesní oprávnění, budou vznikat právě jen této právnické osobě. Uvedené závěry je nepochybně nutné aplikovat i opačně, tzn. ani obchodní společnost není osobou zúčastněnou na soudním řízení správním, pokud se správní rozhodnutí dotýká výhradně veřejných subjektivních práv a povinností jejího společníka. Opačný závěr by vedl k absurdním důsledkům v tom, že by všichni přímí společníci obchodních společností (tedy i akcionáři), museli být považováni za osoby zúčastněné na řízení o žalobě podané danou obchodní společností. Stejně i naopak, osobami zúčastněnými na řízení o správní žalobě by byly i všechny obchodní společnosti, v nichž má žalobce obchodní podíl.

[16] V posuzovaném případě stěžovatelka nebyla účastníkem řízení, v němž bylo žalobou napadené rozhodnutí vydáno, toto rozhodnutí jí není adresováno, nebylo jím rozhodnuto o jejích právech a povinnostech, ani se jejích práv a povinností přímo nijak nedotýká. Stěžovatelka zároveň neuvádí žádné veřejné subjektivní právo, na němž by

mohla být přímo dotčena. I samotné úvahy stěžovatelky v tomto směru jsou přinejmenším problematické. Dotčení na právech spatřuje v tom, že v důsledku napadeného rozhodnutí nemůže stěžovatelka působit jako advokátní kancelář a poskytovat služby spojené s výkonem advokacie. Ani toto tvrzené zprostředkované dotčení na právech stěžovatelky však v posuzovaném případě nenastalo přímo v důsledku vydání napadeného rozhodnutí.

[17] Podle § 15 zákona o advokacii platí, že advokáti mohou vykonávat advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti, pokud předmětem podnikání takové společnosti je pouze výkon advokacie a jejími společníky jsou pouze advokáti. Takoví společníci přitom musí být nejméně dva (srov. § 95 odst. 1 zákona č 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)). Prostřednictvím stěžovatelky vykonávali advokacii žalobce a jeho manželka, Mgr. I. S.. Stěžovatelka pak i poté, kdy byl žalobci napadeným rozhodnutím pozastaven výkon advokacie, nepřestala být advokátní kanceláří, neboť stále byla veřejnou obchodní společností, předmětem její činnosti byl výkon advokacie a jejími společníky byli advokáti (byť jeden z nich měl pozastaven výkon advokacie). Jak vyplývá z veřejně dostupných informací v obchodním rejstříku, až několik měsíců po vydání napadeného rozhodnutí Mgr. I. S. společnost opustila, a místo ní se stala společníkem jiná osoba, která není advokátem. Teprve poté stěžovatelka přestala být advokátní kanceláří.

[18] Obecně lze dodat, že obchodní společnost, jejímž prostřednictvím je vykonávána advokacie, je rozhodnutím o pozastavení výkonu advokacie jejího společníka, dotčena toliko nepřímo a na úrovni soukromoprávního vztahu mezi společností a tímto společníkem. Možné následné dotčení na soukromých právech přitom nepředstavuje přímé dotčení na právech a povinnostech ve smyslu § 34 odst. 1 s. ř. s. (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 9. 2011, č. j. 2 Afs 40/2011 – 125). V řízení o pozastavení výkonu advokacie se nerozhoduje o právech obchodní společnosti, jejímž prostřednictvím advokát advokacii vykonává. Je následně primárně záležitostí samotných společníků, jak v důsledku výsledků tohoto správního řízení upraví činnost obchodní společnosti a její personální obsazení, případně zda ukončí svou účast ve společnosti nebo naopak rozšíří okruh jejích společníků o další osoby.

[19] Pokud krajský soud jednal jako s osobou zúčastněnou na řízení se subjektem, který nesplňoval některou ze zákonných podmínek přiznání postavení osoby zúčastněné na řízení, je třeba posoudit, zda má tato skutečnost alespoň potenciální vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci. Ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. (ve spojení s § 109 odst. 4 s. ř. s.), podle něhož soud zruší napadený rozsudek pro vady řízení, nehovoří o vadě, která měla vliv na zákonnost rozhodnutí, ale o vadě, která mohla takový vliv mít. Pro závěr o nutnosti aplikace citovaného ustanovení tedy postačí i důvodná pochybnost o zákonnosti napadeného rozhodnutí v příčinné souvislosti se zjištěnou vadou řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2010, č. j. 7 As 70/2009 – 190). Taková pochybnost však v posuzovaném případě dána není. Stěžovatelka sleduje od počátku své účasti shodný zájem, jako sledoval žalobce, ostatně i v kasační stížnosti uplatnila v zásadě totožné námitky jako žalobce. Její jediná procesní aktivita v řízení před městským soudem spočívala ve vyjádření při ústním jednání, kterým podpořila argumentaci žalobce. To je dáno i tím, že za stěžovatelku v řízení před městským soudem i v řízení před Nejvyšším správním soudem jednal výhradně sám žalobce. Za těchto okolností nemohla mít její účast

v řízení před městským soudem na výsledek tohoto řízení a zákonnost napadeného rozsudku jakýkoliv vliv.

[20] Pokud určitá osoba uplatňuje právo účastníka řízení nebo osoby zúčastněné na řízení, je povinností soudu s takovou osobou jednat až do okamžiku, kdy její účast na řízení nebude zákonem stanoveným způsobem ukončena. Jedná-li se o osobu zjevně neoprávněnou k podání žaloby, je nutné ukončit účast této osoby na řízení vydáním usnesení o odmítnutí žaloby podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Jedná-li se o osobu, která se domáhá postavení osoby zúčastněné na řízení, ačkoli podmínky pro to nesplňuje, je nutné ukončit účast této osoby na řízení vydáním usnesení podle § 34 odst. 4 s. ř. s. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2010, č. j. 7 Afs 4/2010 – 108). Z uvedeného vyplývá, že pokud se určitého postavení v řízení domáhá navrhovatel disponující s předmětem řízení, ač je k podání návrhu zjevně neoprávněný, soud takový návrh odmítne podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Samostatné usnesení o ukončení účasti osoby na řízení se vydává pouze v těch případech, kdy se jedná o nepřiznání postavení osoby zúčastněné na řízení, která není navrhovatelem a předmětem řízení disponovat nemůže. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost stěžovatelky odmítl podle ust. § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

[21] Toliko *obiter dictum* Nejvyšší správní soud dodává, že tímto postupem nemohl v posuzovaném případě ani nijak zasáhnout do práv stěžovatelky, jelikož i kdyby kasační stížnost věcně projednal a napadený rozsudek městského soudu případně zrušil, městskému soudu by nezbylo než žalobu odmítnout, jelikož v řízení by nevystupoval nikdo v procesním postavení žalobce, který je jediný oprávněn disponovat řízením před městským soudem.

IV.
Náklady řízení

[22] O nákladech řízení bylo rozhodnuto v souladu s § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

[23] Podle ust. § 10 odst. 3 věty třetí zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích platí, že byl-li návrh na zahájení řízení před prvním jednáním odmítnut, soud vrátí z účtu soudu zaplacený poplatek. Kasační stížnost žalobce byla odmítnuta bez jednání, proto žalobci vznikl nárok na vrácení zaplaceného soudního poplatku. Jedná se o majetkový nárok, který není osobní povahy, a proto přechází na právní nástupce žalobce. Právnímu nástupci žalobce tudíž vznikl nárok na vrácení soudního poplatku za kasační stížnost ve výši 5.000 Kč.

[24] Nejvyšší správní soud dožádáním u pověřeného notáře JUDr. Bohdana Hallady zjistil, že řízení o pozůstalosti po žalobci je vedeno Obvodním soudem pro Prahu 1 pod sp. zn. 37 D 315/2016 a dosud nebylo skončeno. Správkyní pozůstalosti byla pravomocně ustanovena manželka zůstavitele, Mgr. I. S. Soud tudíž rozhodl, že zaplacený

soudní poplatek bude vrácen k rukám ustanovené správkyně pozůstalosti ve lhůtě 30 dnů od nabytí právní moci tohoto usnesení.

[25] Nárok na vrácení zaplaceného soudního poplatku dle citovaného ustanovení vznikl i osobě zúčastněné na řízení. Nejvyšší správní soud tudíž rozhodl výrokem IV. tohoto usnesení, že zaplacený soudní poplatek bude osobě zúčastněné na řízení vrácen ve lhůtě 30 dnů od nabytí právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. dubna 2017

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu